

z dnia 5 sierpnia 1938 r.

o poprawie finansów związków samorządu terytorialnego i o zmianie ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych.

I. Pomoc finansowa Skarbu Państwa.

Art. 1. (1) W okresach budżetowych 1938/39, 1939/40 i 1940/41 związki samorządu terytorialnego otrzymują ze Skarbu Państwa dotacje w kwocie 10.000.000 zł rocznie.

(2) Z dotacji, przewidzianej w ust. (1), otrzymują:

a) gminy miejskie, liczące poniżej 10.000 mieszkańców	3.000.000 zł
b) pozostałe gminy miejskie	3.000.000 zł
c) powiatowe związki samorządowe na pokrycie niedoborów budżetowych gmin wiejskich	3.000.000 zł
d) Poznański Wojew. Związek Komunalny	600.000 zł
e) Pomorski Wojew. Związek Komunalny	400.000 zł.

(3) W ramach, oznaczonych pod lit. a), b) i c), dzieli się dotację pomiędzy poszczególne związki samorządowe w stosunku do liczby mieszkańców według ostatniego urzędowego spisu ludności na obszarze całego Państwa, przy czym przy podziale dotacji pomiędzy powiatowe związki samorządowe bierze się w rachubę tylko ludność gmin wiejskich.

(4) Dotację wypłaca Skarb Państwa w ratach miesięcznych.

Art. 2. (1) Upoważnia się Ministra Skarbu do przejęcia w imieniu Skarbu Państwa od dnia 1 kwietnia 1938 r. części obsługi pożyczek, zaciągniętych przez miasta: Lublin, Radom, Piotrków, Częstochowę, Dąbrowę Górniczą, Kielce, Sosnowiec, Ostrów Wlkp., Otwock i Zgierz, a zabezpieczających 3% przestemplowane prolongowane obligacje komunalne Banku Gospodarstwa Krajowego, dawniej „8% gwarantowane złote obligacje komunalne Banku

Gospodarstwa Krajowego w Polsce z 1925 r." oraz gwarantowane i zabezpieczone „8% amortyzowane złote obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego w Polsce z 1926 r."

(2) Ogólna kwota wydatków Skarbu Państwa na częściową obsługę pożyczek, wymienionych w ust. (1), nie może przekroczyć 26.000.000 złotych.

(3) Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych ustala każdorazowo na okres lat 5 kwoty obsługi, które w poszczególnych latach mają być przejęte przez Skarb Państwa w odniesieniu do zobowiązań poszczególnych miast, wymienionych w ust. (1).

Art. 3. Upoważnia się Ministra Skarbu do umorzenia zobowiązań miast, wymienionych w art. 2 ust. (1) ustawy niniejszej, wobec Skarbu Państwa, ustalonych w wyniku rozrachunku między Skarbem Państwa a Bankiem Gospodarstwa Krajowego, a powstałych na skutek częściowego dokonania przez Bank Gospodarstwa Krajowego w zastępstwie zobowiązanych miast obsługi pożyczek, o których mowa w art. 2 ust. (1).

Art. 4. Skarb Państwa przejmuje obsługę pożyczek zabezpieczających 5^{1/2}% obligacje komunalne Banku Gospodarstwa Krajowego, zaciągniętych przez miasta: Częstochowę, Lublin, Radom i Piotrków na spłatę zaległych rat pożyczek zabezpieczających „8% gwarantowane złote obligacje komunalne Banku Gospodarstwa Krajowego w Polsce z r. 1925", zwalniając jednocześnie powyższe miasta od zobowiązań wobec Banku Gospodarstwa Krajowego.

II. Zmiany w ustawie o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych.

Art. 5. W ustawie z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 62, poz. 454) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 8 po ust. (2) dodaje się nowe ustępy, oznaczone jako (3) i (4), w brzmieniu:

„(3) Jeżeli przedsiębiorstwo przemysłowe oprócz zakładu przemysłowego prowadzi zakład handlowy na obszarze innego miasta lub gminy wiejskiej aniżeli zakład przemysłowy, udział podzielić należy między związki samorządowe, w których okręgu znajdują się zakłady, w stosunku do sumy wynagrodzeń w rozumieniu działu II ustawy o państwowym podatku dochodowym, osiągniętych w ostatnim okresie wymiarowym dla podatku dochodowego przez pracowników umysłowych i fizycznych w każdym z zakładów przedsiębiorstwa.

(4) Jeżeli zakład handlowy bądź przemysłowy położony jest na obszarach graniczących ze sobą miast lub gmin wiejskich, wówczas podział udziału w państwowym podatku obrotowym dokonywa się na podstawie ugody zainteresowanych związków samorządowych. W razie niedojścia do skutku ugody, rozstrzyga właściwa najbliższa wspólna władza nadzorcza,

biorąc między innymi za podstawę liczbę pracowników umysłowych i fizycznych zakładu, zamieszkałych na obszarze zainteresowanych związków samorządowych. Od decyzji tej służy zainteresowanym odwołanie w ciągu dwóch tygodni do władzy bezpośrednio wyższej, która rozstrzyga ostatecznie. Od decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych, wydanej jako władzy nadzorczej w I instancji, nie ma odwołania."

Ust. (3) i (4) art. 8 otrzymują kolejno numerację (5) i (6);

2) po art. 9 dodaje się nowe art. 9a, 9b, 9c, 9d w brzmieniu:

„Art. 9a. Jeżeli na dochód podatkowy podatnika, ustalony według przepisów działu I ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 2, poz. 6), składają się w całości lub w części dochody z gruntów, lasu lub też przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, a źródła tych dochodów położone są poza obszarem tego miasta lub powiatu, w którym podatek przypisano, wówczas określony w art. 9 udział podzielić należy według zasad następujących:

- a) miasto lub powiatowy związek samorządowy, właściwy według miejsca przypisu, otrzymuje z góry 25% całego udziału, a jeżeli miastem tym jest m. st. Warszawa — 50% całego udziału;
- b) pozostałe 75% — względnie 50% — udziału dzieli się w stosunku do dochodów uzyskanych z poszczególnych źródeł, o których mowa w art. 3 ustawy o państwowym podatku dochodowym, bez uwzględnienia odliczeń z art. 10 tej ustawy, przy czym część, przypadającą na dochody z gruntów, lasu oraz przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, otrzymują miasta, względnie powiatowe związki samorządowe, na których obszarze znajdują się wymienione źródła dochodu, pozostała zaś część, przypadająca na dochody z innych źródeł, otrzymuje miasto lub powiatowy związek samorządowy, właściwy według miejsca przypisu podatku.

Art. 9b. (1) Jeżeli podatek dochodowy został wymierzony od dochodu z dwu lub więcej zakładów przemysłowych albo handlowych, położonych na obszarze dwu lub więcej miast albo powiatów — udział lub część udziału, przypadającego na podstawie art. 9a, dzieli się pomiędzy zainteresowane miasta i powiatowe związki samorządowe w stosunku do sumy wynagrodzeń w rozumieniu działu II ustawy o państwowym podatku dochodowym, osiągniętych w ostatnim okresie wymiarowym dla podatku dochodowego, przez pracowników umysłowych i fizycznych w każdym z zakładów przedsiębiorstwa.

(2) Jeżeli zakład handlowy lub przemysłowy położony jest na obszarach graniczących ze sobą miast lub gmin wiejskich, wówczas podział udziału w państwowym podatku dochodo-

wym dokonywa się na podstawie ugody zainteresowanych związków samorządowych. W razie niedojścia do skutku ugody, rozstrzyga właściwa najbliższa wspólna władza nadzorcza, biorąc między innymi za podstawę liczbę pracowników umysłowych i fizycznych zakładu, zamieszkałych na obszarze zainteresowanych związków samorządowych. Od decyzji tej służy zainteresowanemu odwołanie w ciągu dwóch tygodni do władzy bezpośrednio wyższej, która rozstrzyga ostatecznie. Od decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych, wydanej jako władzy nadzorczej w I instancji, nie ma odwołania.

(3) Udział związków samorządowych, przypadający od dochodu z gruntów rolnych lub leśnych, położonych na obszarze dwu lub więcej powiatów, dzieli się w stosunku do obszaru z wyłączeniem nieużytków.

Art. 9c. (1) Podziału, przewidzianego w art. 9a i 9b, nie przeprowadza się, jeżeli ogólny dochód podatnika, podlegający podatkowi dochodowemu, nie przekracza 48.000 zł.

(2) Udział, przypadający od dochodu zakładów handlowych bądź przemysłowych, gruntów rolnych lub lasów, położonych na obszarze województwa śląskiego, a należących do płatnika, mającego miejsce zamieszkania lub siedzibę poza obszarem tego województwa, otrzymuje miasto lub powiatowy związek samorządowy, właściwy według miejsca przypisu podatku.

Art. 9d. Przepisy art. 9a, 9b i 9c ustawy niniejszej stosuje się odpowiednio przy podziale wpływów z dodatku do państwowego podatku dochodowego, pobieranego na zasadzie art. 24 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 2, poz. 6); jednakże udział we wpływach z tego dodatku nie służy tym gminom i powiatowym związkom samorządowym, które nie mają prawa do poboru dodatku do państwowego podatku dochodowego.”;

3) przed art. 12 wstawia się nowy tytuł:

„8a. Podatek drogowy” — ,

a w miejsce uchylonego art. 12 wstawia się nowy art. 12 treści następującej:

„Art. 12. (1) Podatek drogowy może być pobierany przez:

- a) wojewódzkie związki samorządowe na budowę i utrzymanie dróg wojewódzkich,
- b) powiatowe związki samorządowe na budowę i utrzymanie dróg powiatowych oraz na zapomogi dla gmin wiejskich i miast niewydziałonych z powiatowych związków samorządowych na budowę i utrzymanie dróg gminnych,
- c) miasta wydzielone z powiatowych związków samorządowych na budowę i utrzymanie dróg w obrębie granic administracyjnych tych miast.

(2) Podatek drogowy obciąża położone na obszarze danego związku samorządowego:

- a) grunty, podlegające państwowemu podatkowi gruntowemu,

- b) przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, wykupujące świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne, a od dnia 1 stycznia 1940 r. karty rejestracyjne, przewidziane w ustawie z dnia 25 kwietnia 1938 r. o opłatach rejestracyjnych od przedsiębiorstw i zajęć (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 293),

- c) nieruchomości czasowo zwolnione od podatku od nieruchomości, a w gminach wiejskich i miastach niewydziałonych również nieruchomości podlegające temu podatkowi.

(3) Najwyższe obciążenie podatkiem drogowym nie może przekraczać:

- a) 75% wymiaru państwowego podatku gruntowego, obliczonego bez oddzielnego dodatku i ulg, przewidzianych w art. 7 i 8 dekretu Prezydenta R. P. z dnia 4 listopada 1936 r. o zmianie przepisów o państwowym podatku gruntowym (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 593),

- b) 15% cen świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych, przewidzianych w ustawie z dnia 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 46, poz. 339), a od 1 stycznia 1940 r. 25% ceny kart rejestracyjnych, przewidzianych w załączniku do art. 7 ustawy z dnia 25 kwietnia 1938 r. o opłatach rejestracyjnych od przedsiębiorstw i zajęć (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 293); 50% zaś od zakładów i przedsiębiorstw, wymienionych w działach I lit. a) i II lit. a) części III tegoż załącznika, jeżeli zatrudniają ponad 100 pracowników,

- c) 3,5% podstawy wymiaru podatku od nieruchomości, ustalonej w myśl przepisów dekretu Prezydenta R. P. z dnia 14 stycznia 1936 r. o podatku od nieruchomości (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 14), względnie 3,5% podstawy idealnego wymiaru podatku od nieruchomości, czasowo zwolnionych od podatku od nieruchomości.

(4) W przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu może zezwolić na podwyższenie norm w ust. (3) lit. a), b), c) — nie więcej jednak niż o 50%.

(5) W miastach wydzielonych łączne obciążenie dodatkiem do podatku od nieruchomości i podatkiem drogowym nie może przewyższać 70% podstawy wymiaru podatku od nieruchomości.

(6) Nieruchomości, opłacające koszty pierwszego urządzenia ulic i placów na mocy art. 174 ustawy z dnia 14 lipca 1936 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 405), są wolne przez lat 6 od podatku drogowego.

(7) Wpływy z podatku drogowego mogą być użyte wyłącznie na cele, wskazane w ust. (1).

(8) Szczegółowe przepisy o wymiarze i poborze podatku drogowego ustala w drodze rozporządzenia Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Komunikacji.”;

4) do art. 26 dodaje się dwa nowe ustępy, oznaczone jako (3) i (4), treści następującej:

„(3) Podział kwot pomiędzy zainteresowane związki samorządowe — zgodnie z przepisami art. 8 ust. (3) oraz art. 9a, art. 9b ust. (1) i (3) i art. 9c ustawy niniejszej — przeprowadza Minister Spraw Wewnętrznych. Wysokość kwot, potrącanych na koszty podziału i przelewów, nie może przewyższać 2% sum, podlegających podziałowi.

(4) Właściwe władze wymiarowe I instancji dostarczają Ministerstwu Spraw Wewnętrznych materiału informacyjnego. Rodzaj materiału informacyjnego, sposób jego zbierania oraz sposób postępowania przy podziale wpływów pomiędzy związki samorządowe — określają przepisy wykonawcze.”;

5) po art. 32 dodaje się nowe artykuły 32a, 32b, 32c, w brzmieniu następującym:

„Art. 32a. (1) Na podstawie zatwierdzonej przez władzę nadzorczą uchwały organu stanowiącego wojewódzki bądź powiatowy związek samorządowy może pobierać na budowę drogi o twardej nawierzchni specjalne dopłaty od tych właścicieli gruntów i nieruchomości, przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, którym budowane drogi przynoszą korzyści gospodarcze i udogodnienia.

(2) Specjalne dopłaty na budowę, pobierane na podstawie ust. (1), nie mogą przekraczać 35% kosztów budowy drogi o nawierzchni szutrowej, szerokości, nie przekraczającej 5 metrów — po potrąceniu świadczeń w naturze — oraz nie mogą obciążać właścicieli w pasie przydrożnym, szerszym niż 3 km z każdej strony drogi. Wymiar dopłaty dla indywidualnego płatnika nie może przekraczać w strefie do 1 km 80% podatku drogowego, pobieranego na zasadzie art. 12, w strefie drugiego km 60%, w strefie pozostałej 40%. O przynależności do odnośnej strefy decyduje położenie ośrodka gospodarczego obiektu podatkowego. Pobór tej dopłaty może trwać najwyżej lat 10.

Art. 32b. (1) Na podstawie zatwierdzonej przez władzę nadzorczą uchwały organu stanowiącego związek samorządowy może pobierać na utrzymanie dróg specjalne dopłaty od osób, nadmiernie zużywających drogi.

(2) Dla oceny nadmiernego zużycia drogi miarodajnym jest powiększenie kosztów utrzymania drogi w stosunku do przeciętnych kosztów utrzymania na obszarze związku samorządowego dróg tej samej kategorii i o nawierzchni tego samego typu, co droga nadmiernie zużywana. Ogólna suma dopłat za nadmierne zużycie drogi nie może przewyższać różnicy

między przeciętnymi kosztami utrzymania na obszarze związku dróg tej samej kategorii o nawierzchni tego samego typu, co droga nadmiernie zużywana, a kosztem utrzymania tej drogi.

(3) Dopłaty mogą być zastąpione przez ryczałt umówiony między władzą wymiarową a płatnikiem.

Art. 32c. (1) Do poboru i wymiaru dopłat drogowych stosują się przepisy ustawy niniejszej, dotyczące samoistnych danin komunalnych.

(2) Szczegółowe przepisy o wymiarze i poborze dopłat drogowych ustala w drodze rozporządzenia Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Komunikacji.”.

III. Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 6. Przepisy art. 8 ust. (3) i (4) i art. 9a—9d ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych w brzmieniu, nadanym art. 5 ustawy niniejszej, będą po raz pierwszy zastosowane przy obliczaniu udziału związków samorządowych we wpływach z państwowego podatku przemysłowego za r. 1938, a we wpływach z państwowego podatku dochodowego oraz we wpływach z podatku do państwowego podatku dochodowego na rok podatkowy 1939.

Art. 7. (1) Przepisy art. 12 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, nadanym art. 5 ustawy niniejszej, będą miały po raz pierwszy zastosowanie przy wymiarze podatku drogowego: w odniesieniu do miast wydzielonych za drugie półrocze okresu budżetowego 1938/39, w odniesieniu do powiatowych i wojewódzkich związków samorządowych — za okres budżetowy 1939/40.

(2) Przepisy art. 32a, 32b i 32c ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, nadanym art. 5 niniejszej ustawy, będą miały zastosowanie po raz pierwszy przy wymiarze dopłat drogowych za okres budżetowy 1939/40.

Art. 8. (1) Z dniem 1 kwietnia 1939 r. uchyla się przepisy art. 19 i art. 23 ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr 6, poz. 32) w części, dotyczącej wymiaru i poboru opłat i specjalnych dopłat drogowych na budowę i utrzymanie dróg samorządowych.

(2) Ilekroć w obowiązujących przepisach powołane są przepisy, uchylone na podstawie ustępu poprzedzającego, należy zamiast nich stosować odpowiednie przepisy art. 12, 32a, 32b i 32c ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych w brzmieniu nadanym art. 5 ustawy niniejszej.

Art. 9. Ustawa niniejsza nie obowiązuje na obszarze województwa śląskiego.

Art. 10. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Spraw Wewnętrznych i Skarbu.

Art. 11. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów
i Minister Spraw Wewnętrznych:
Sławoj Sładkowski
Minister Skarbu: *E. Kwiatkowski*